

مترجم:
امیرهادی تاجبخش

درآمدهای نفت، سرمایه گذاری و تورم

ویژه نامه نفت

منبع: Petroleum Argus

▼ در پی افزایش بهای نفت کشورهای حوزه خلیج فارس طی ۵ سال اخیر؛ درآمدهای نفتی این کشورها از مرز ۱۵۰۰ میلیارد دلار نیز فراتر رفته است. درباره نحوه هزینه سرمایه‌های حاصل شده از نفت توسط کشورهای عربی سوالات زیادی مطرح است. این که چگونه این ثروت‌ها هزینه شوند تا این کشورها از وابستگی تقریباً مطلق به درآمدهای نفتی رهایی یابند. هفته نامه "پترولیوم آرگوس" در مقاله‌ای افزایش درآمدهای نفتی کشورهای عرب صادر کننده نفت، چگونگی سرمایه گذاری این درآمدها و تاثیر کاهش ارزش دلار را بر تورم در این کشورها بررسی کرده است. این نشریه همچنین در انتهای مقاله خود، بخشی را نیز به تبعات بحران مالی جهانی که همچنان ادامه دارد و تنها آهنگ حرکت آن کمی کند شده است، اختصاص داده است.

علی‌همچون افزایش تقاضای نفت خصوصاً از سوی چین و هند، بی‌ثباتی امنیتی در خاورمیانه و بسیاری از کشورهای تولیدکننده نفت، نقش بارزی در افزایش بهای نفت داشته است و احتمال می‌رود طی سال‌های آینده، بهای نفت همچنان بالا باقی بماند. از این رو، سرمایه گذاری در بخش‌های مختلف و کشورهای دیگر، به ویژه آمریکا، برای کاهش تورم در این کشورها بسیار مهم است.

این مبلغ (۱۵۰۰ میلیارد دلار) دو برابر مبلغی است که کشورهای فوق در مدت مشابه گذشته دریافت کرده بودند. بنا بر این گزارش، کشورهای حوزه خلیج فارس دو سوم مبلغ فوق را برای واردات هزینه و یک سوم باقیمانده را در بازارهای جهانی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. باوجود تنگناهایی که اعراب و مسلمانان پس از حملات ۱۱ سپتامبر با آن مواجه، و تهدید به تحمیل قید و بندهایی درخصوص معاملات مالی شدند، با این حال، آمریکا همچنان مقصد اول شدند سرمایه‌های کشورهای خلیج فارس به شمار می‌رود.

از حدود ۵۰۰ میلیارد دلاری که دولت‌ها و مؤسسات مالی کشورهای حوزه خلیج فارس در بازارهای جهانی سرمایه‌گذاری کرده‌اند، سهم آمریکا ۳۰۰ میلیارد دلار، اروپایی‌ها ۱۰۰ میلیارد دلار و کشورهای خاورمیانه ۶۰ میلیارد دلار بوده است. مابقی سرمایه‌های آنها نیز در

در هر شماره به یک مقوله در حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و یا فرهنگی به صورت تخصصی می‌پردازیم.

نمی‌دانیم چرا، ولی این طور شد که از نفت شروع کردیم. شاید به این دلیل که اقتصاد ایران هم در این صد ساله فقط با نفت معنا پیدا کرده و یا جدیداً آغاز وعده‌های انتخاباتی از ارتباط نفت و سفره‌های مردم و فرمولی که آنها را به هم وصل می‌کند سخن به میان می‌آید. شاید هم به خاطر آن است که گاهی اوقات تحلیل‌ها حکایت از این دارد که مهم‌ترین بهانه حضور خارجی‌ها در داخل خاورمیانه، نفت است و یا هزاران شاید و نشاید دیگر.

هدف، تمرکز تخصصی بر یک مقوله است تا بستری فراهم آید که در چند شماره بتوانیم به حقیقتی دست پیدا کنیم و آگاهی را همگانی‌تر سازیم.

شما نیز می‌توانید موضوعاتی برای طرح در این بخش پیشنهاد یا در تهیه و تکمیل آن مشارکت کنید. در انتظار یاری سبزتان هستیم.

قسمت دوم

و حالا نفت...

همچنین توانسته است بیکاری را از رقم ۳۰ درصد در سال ۲۰۰۰، به رقم ۱۲/۳ درصد در سال جاری، کاهش دهد. اما نرخ بیکاری بالا و نیاز به تامین مسکن، تحصیل و بهبود استانداردهای زندگی، از چالش‌های اصلی حکومت است که انتظار می‌رود هزینه‌های سرمایه‌ای را در سال جاری و سال آینده افزایش دهد.

گزارش صندوق بین‌المللی پول حاکی است نیجریه از درآمدهای بالای نفت برای افزایش پس‌اندازها و بازپرداخت بدهی خارجی بهره گرفته است. افزایش پیوسته ذخایر ارزی، اعتماد سرمایه‌گذاران و میزان کنترل دولت نیجریه را بر امور افزایش داده است.

این در حالی است که در ونزوئلا، ملاحظات سیاسی جای ملاحظات اقتصادی را در نحوه هزینه درآمدهای نفتی گرفته است. این هزینه‌ها پرداخت بارانه‌های نقدی به فقرا، بهداشت و آموزش و پرورش، خرید تسلیحات از روسیه، چین و اسپانیا؛ جبران خسارات ناشی از ملی کردن‌ها از آغاز سال گذشته، پرداخت‌های نقدی و بدهی خرید اوراق قرضه در کشورهای دوست را شامل می‌شود. آرژانتین حدود ۸ میلیارد دلار به ونزوئلا بدهی دارد. در مقابل، سرمایه‌گذاری ونزوئلا در بخش زیرساخت‌ها همچنان اندک است.

این در حالی است که تاثیر بحران اقتصادی جهانی بر کشورهای خاورمیانه هنوز به طور کامل مشاهده نشده است. مسعود احمد، رییس مرکز مطالعات اقتصادی خاورمیانه در صندوق بین‌المللی پول اعلام کرد: تاثیر بحران اقتصادی جهانی روی اقتصاد کشورهای خاورمیانه در نیمه دوم سال ۲۰۰۹ میلادی افزایش خواهد یافت و اقتصاد این کشورها رکود را تجربه خواهد کرد.

وی تاکید کرد: تاثیر کاهش درآمد نفتی در کشورهای خاورمیانه در کنار کاهش ورود توریست‌های تجاری و تفریحی به این کشورها و خروج بازرگانان به دلیل مشکلات اقتصادی از این کشورها از نیمه دوم سال جاری میلادی نمایان می‌شود.

البته درآمدهای زیاد نفتی در سال گذشته سبب شده است تا نظام بانکی این کشورها همچنان منابع مالی لازم را برای ممانعت از ورود بحران در اختیار داشته باشند. از طرف دیگر، همچنان سطح سرمایه‌های موجود در

یارانه‌ها، زیرساخت‌ها، خدمات و کارهای تولیدی و به ویژه پتروشیمی متمرکز شده است.

بنا بر این گزارش، رقم هزینه‌ها در بودجه عربستان، در سال ۲۰۰۷ در مقایسه با سال قبل از آن، ۱۳/۵ درصد افزایش یافت و پیش بینی می‌شود در سال جاری نیز ۷ درصد افزایش یابد. اما در کویت در سال مالی ۰۸-۲۰۰۷ تنها ۸۶ درصد بودجه تخصیص یافته، هزینه شد.

کشورهای عرب عضو اوپک در منطقه خلیج فارس در بودجه‌های خود همچنان قیمت‌های نفتی را لحاظ می‌کنند که کاملاً پایین‌تر از بهای آن در بازار است و این خود به مزاد فراوان درآمدهای نفتی می‌انجامد. بخش اعظم توان این کشورها برای هزینه اضافی به "صندوق‌های سرمایه‌گذاری دولتی" سرازیر می‌شود. این صندوق‌ها نیز دارایی‌های خود را در خارج، برای خرید اوراق بهادار، اموال غیر منقول و خرید سهام بخش‌های مالی و صنعتی هزینه می‌کنند.

به گفته یکی از موسسات سرمایه‌گذاری در ریاض، در بودجه سال جاری عربستان، بهای هر بشکه نفت ۴۵ دلار در نظر گرفته شده است و انتظار می‌رود بودجه سال جاری دارای ۵۰ میلیارد دلار مزاد باشد. سال گذشته که بهای هر بشکه نفت در بودجه عربستان، ۴۲ دلار و ۵۰ سنت منظور شده بود، عربستان به ۴۷ میلیارد و ۶۰۰ میلیون دلار درآمد اضافی دست یافت.

صندوق سرمایه‌گذاری دولتی موسوم به "مقام سرمایه‌گذاری ابوظبی" (ADIA)، بزرگ‌ترین صندوق سرمایه‌گذاری ملی کشورهای عربی است. این صندوق که دارایی‌های آن حدود ۸۷۵ میلیارد دلار برآورد می‌شود، در ماه نوامبر گذشته ۴/۹ درصد سهام "سیتی گروپ" را به ارزش ۷ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار خریداری کرد.

"مقام سرمایه‌گذاری کویت" (KIA)، دو صندوق سرمایه‌گذاری دولتی را اداره می‌کند که مجموع ارزش آنان ۲۱۳ میلیارد دلار است، در حالی که دارایی "مقام سرمایه‌گذاری قطر" (QIA) در آغاز سال گذشته ۴۰ میلیارد بود. صندوق‌های سرمایه‌گذاری کشورهای عربی حوزه خلیج فارس قصد دارند سرمایه‌گذاری‌های جدیدی در بخش کشاورزی دیگر مناطق جهان به عمل آورند تا بدین وسیله تقاضای فزاینده داخلی برای مواد غذایی به ویژه برای برنج و گندم را تامین کنند.

لیبی نیز با تقلید از کشورهای عربی عضو اوپک در منطقه خلیج فارس، سال گذشته صندوق سرمایه‌گذاری خاص خود را ایجاد کرد که "مقام سرمایه‌گذاری لیبی" نامیده می‌شود و ۴۰ میلیارد دلار سرمایه دارد. این صندوق همه ساله بخشی از مزاد درآمدهای نفتی را دریافت خواهد کرد.

الجزایر نیز یکی دیگر از این کشورها است که با ایجاد صندوقی موفق شده، از افزایش درآمدهای خود، به موقعیتی خوب دست یابد. افزایش درآمدهای الجزایر این کشور را قادر ساخته است بدهی خارجی خود را به کمتر از ۵ درصد تولید ناخالص داخلی کاهش و ذخایر ارزی را به بیش از ۱۱۰ میلیارد دلار افزایش دهد. این کشور

بازارهای آسیایی و سایر کشورهای جهان توزیع شده است.

این در حالی است که پس از آن که درآمد نفتی کشورهای عضو اوپک در سال گذشته برای پنجمین سال پیاپی افزایش یافت، همچنان انتظار می‌رود این روند در سال جاری نیز ادامه یابد و درآمد حاصل از فروش نفت این کشورها در سال جاری به ۱ تریلیون دلار برسد.

مجموع درآمدهای نفتی ناخالص کشورهای عضو اوپک در سال ۲۰۰۷ در مقایسه با سال قبل از آن ۱۳/۳ درصد افزایش یافت و به ۶۷۲ میلیارد دلار رسید. با فرض این که میانگین تولید و قیمت نفت خام تا پایان سال جاری میلادی ثابت بماند، درآمد ناشی از فروش نفت خام این کشورها در سال جاری ۳۸ درصد دیگر افزایش خواهد یافت.

برآوردهای مربوط به درآمدهای ناخالص فروش نفت خام، تخمین‌ها و پیش‌بینی‌های مربوط به مایعات گازی و میعانات را نیز در بر می‌گیرد؛ هر چند که داده‌های اوپک در خصوص میزان تولید نفت خام، موارد یاد شده را مستثنی می‌کند. درآمدهای باد آورده کشورهای صادر کننده نفت، تحت تاثیر کاهش ارزش دلار و نیز تورم، به ویژه در بخش مواد غذایی، به دلیل آن که فروش نفت به دلار صورت می‌گیرد، خنثی می‌شود.

کشورهای عرب صادر کننده نفت در حوزه خلیج فارس با تورم دو رقمی رو به رو هستند. بخشی از این مشکل به این دلیل است که نرخ برابری ارزهای آنان، به استثنای کویت، بر اساس دلار تعیین می‌شود و این کشورها با وجود رشد تورمی تولید ناخالص داخلی، کم و بیش مجبورند همسو با تصمیم‌های بانک مرکزی آمریکا (فدرال رزرو) از نرخ‌های سود خود بکاهند. نرخ تورم سالانه عربستان سعودی در ماه ژوئن به ۱۰/۶ درصد رسید که بالاترین رقم در سی سال گذشته است. نرخ تورم در قطر نیز به ۱۴ درصد رسیده است که بی سابقه است.

"پترولیوم آرگوس" در بخش دیگری از این مقاله می‌افزاید: کشورهای عرب صادر کننده نفت در حوزه خلیج فارس با افزایش دارایی‌های ارزی ویژه دارایی‌های دلاری، می‌کوشند با تهدید تورم مقابله کنند. این کشورها عمدتاً در تلاشند تا از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری دولتی (SWF) به این هدف نایل آیند. این روش، می‌تواند مزاد پول‌های نقد را "استرلیزه" کند و میزان پول در گردش را کاهش دهد. در شرایطی که نرخ‌های سود پایین است، عربستان سعودی و قطر در تلاش برای محدود کردن اعتبارات، بانک‌ها را ملزم کرده‌اند ذخایر خود را افزایش دهند.

شماری از کشورهای عرب صادر کننده نفت در حوزه خلیج فارس برای کنترل تورم، افزایش قیمت مواد غذایی و مسکن، پرداخت یارانه یا پرداخت‌های نقدی را آغاز کرده‌اند؛ این در حالی است که به عقیده کارشناسان اقتصادی، لازمه کنترل تورم، مهار رشد هزینه‌های دولتی در این کشورها است. در این کشورها هزینه‌ها در بخش‌هایی به جز نفت و گاز و عمدتاً در بخش

کمپانی های نفتی و بحران اقتصادی؛ دستمایه ادغام شرکت های نفتی

سپیدا زمانی

▼ سقوط بهای نفت تنها منجر به زیان اقتصاد کشورهای تولید کننده نفت نشده است، بلکه شرکت های بزرگ نفتی نیز میلیاردها دلار ضرر کرده اند.

اژانس بین المللی انرژی (IEA) در گزارشی اعلام کرده که جهان، تا سال ۲۰۳۰ به سرمایه گذاری بیش از ۲۶ تریلیون دلاری در بخش تامین انرژی نیاز خواهد داشت که این رقم نزدیک به دو برابر تولید داخلی سالانه آمریکا خواهد بود.

به عنوان نمونه، صنعت نفت و پتروشیمی چین از زیان ۱۷ میلیارد و ۵۸۰ میلیون دلاری شرکت ها و پالایشگاه های نفتی این کشور در ۹ ماه نخست سال گذشته خبر داد که این روند نزولی همچنان ادامه داشته است.

چین بیسسال، کارشناس موسسه "پی ان سی" در این باره اظهار داشت: درآمد صنعت جهانی نفت طی سال ۲۰۰۹ به شدت کاهش خواهد یافت و این مساله به ویژه در بخش های تولید و اکتشاف بیشتر به چشم می خورد. در عین حال، تونی هایورد، مدیرعامل شرکت نفتی انگلیسی "بریتیش پترولیوم" گفت، با توجه به کاهش بهای نفت احتمالاً، شرکت های بزرگ نفتی با شرکت های دولتی ادغام خواهند شد.

به گفته وی، با توجه به چالش کنونی بازار نفت که دستیابی به منابع مالی است، بنابراین منطقی به نظر می رسد شرکت های بزرگ نفتی که فناوری و تجربه بالایی دارند با شرکت های نفتی دولتی که منابع مالی در اختیار دارند، ادغام شوند.

هایورد در حالی بر ادغام شرکت های بزرگ نفتی تاکید دارد که شرکت های نفتی دولتی در کشورهایی مانند کویت، مکزیک، و روسیه کنترل بخش زیادی از منابع نفتی این کشورها را در اختیار دارند.

این در حالی است که اکونومیست نیز چندی پیش در تازه ترین تحلیل خود پیرامون ادغام شرکت های بزرگ بین المللی نفتی، در مقاله ای در این باره نوشت: وقتی شرایط دشواری پدید می آید، آنهایی که قدرت خرید بالاتری دارند، اقدام به خرید کمپانی های بحران زده

زیادی از این پول ها خرج شده است ولی اثرات توری آن همچنان باقی خواهد ماند.

مسعود احمد با اشاره به تاثیر مخرب بحران اقتصادی روی اقتصاد امارات متحده عربی تاکید کرد: «بازار سهام دبی در سال گذشته تحت تاثیر بحران اقتصادی غرب قرار گرفت و ارزش آن سقوط کرد. بازار مسکن این کشور

راکد شد و از شمار توریست های تجاری و تفریحی در این کشور کاسته شد. دبی مثال خوبی برای کشورهای خاورمیانه است و نشان می دهد حتی اقتصادی

که با آن سرعت در حال توسعه بود و بازاریایی که با نرخ رشد می کردند هم از بحران مصون نیستند. یکی از بازارهای بسیار آسیب پذیر بازار مسکن در کشورهای خاورمیانه است که انتظار می رود بیشترین آسیب را متحمل شود.

تاثیر این بحران در بازار مسکن اغلب کشورهای خاورمیانه مشاهده شده است و با توجه به کمبود نقدینگی در این کشورها - به دلیل تنزل درآمد نفتی که بیشتر از ۸۰ درصد درآمد آنها را تشکیل می دهد - اصلاح این بازار در سال جاری بسیار غیرمحمتمل خواهد بود.»

وی با اشاره به کاهش شمار توریست ها در کشورهایی مثل اردن و مصر گفت: «اقتصاد این کشورها وابستگی زیادی به درآمد صنعت توریسم دارد، پس بحران کنونی اقتصاد این کشورها را هم تحت تاثیر قرار داد.» صندوق بین المللی پول پیش بینی می کند در سال ۲۰۰۹ میلادی ارزش تولید ناخالص داخلی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس با نرخ ۱/۳ درصد رشد کند در حالی که پیش از آن نرخ رشد اقتصادی این کشورها برابر با ۲/۶ درصد اعلام شده بود.

با وجود اینکه باور عمومی بر تاثیر پذیری اندک اقتصاد این کشورها از بحران است، ولی پیش بینی می شود در سال ۲۰۰۹ میلادی ارزش تولید ناخالص داخلی عربستان سعودی - بزرگترین اقتصاد دنیای عرب - با نرخ ۰/۹ درصد کاهش یابد. اقتصاد کشور کویت در سال جاری میلادی با نرخ ۱/۱ درصد و اقتصاد امارات متحده عربی با نرخ ۰/۶ درصد منقبض خواهد شد.

صندوق بین المللی پول به کشورهای جهان پیشنهاد می کند به هزینه های مصرفی خود در دوران افول اقتصادی ادامه دهند، زیرا کاهش هزینه های مصرفی سبب تشدید روند انقباضی اقتصاد می شود. اصلاح بازار کار و ایجاد فرصت های تازه برای جوانان این کشورها از دیگر کارهایی است که می تواند زمینه را برای اصلاح اقتصاد فراهم کند. ▲

بانک ها بالا است و به این بخش کمک می کند تا بتواند به بهترین نحو ایفای نقش کند، ولی تجربه کشورهای توسعه یافته در جریان بحران اقتصادی نشان داد که زیاد نمی توان به نظام بانکی امیدوار بود زیرا این نظام متاثر از شرایط اقتصادی است و با وقوع بحران اقتصادی امکان عملکرد بهینه خود را از دست می دهد.

رییس مرکز مطالعات خاورمیانه صندوق بین المللی پول در مصاحبه ای با فایننشال تایمز اعلام کرد: «ما به تمامی کشورهای خاورمیانه به خصوص کشورهای نفت خیز توصیه کردیم که در سال جاری نظارت دقیقی بر عملکرد نظام مالی خود داشته باشند و هر گاه اختلالی کوچک را در اقتصاد مشاهده کردند، سریعاً وارد عمل شوند. به خصوص اگر شاهد رشد میزان بدهی های نظام بانکی بودند بدانند که اولین جرقه های بحران در اقتصاد آنها روشن شده است.

مختار حسین، رییس مرکز مطالعاتی بانک اچ اس بی سی بر این باور است که وقوع رکودی مشابه رکود دنیای غرب در کشورهای خاورمیانه غیرمحمتمل است.

این کشورها در نیمه دوم سال جاری با تنزل ارزش تولید ناخالص داخلی و کاهش درآمد روبه رو می شوند و از سال آینده دوباره رونق را تجربه می کنند، ولی هیچ گاه انقباضی به شدت انقباض کشورهای صنعتی را در اقتصاد خود شاهد نخواهند بود.

صندوق بین المللی پول در گزارش اخیر خود به کشورهای خاورمیانه توصیه کرده است تا بودجه لازم برای تزریق به اقتصاد را فراهم کنند و بدانند اجرای این طرح در نیمه دوم سال جاری ضروری است.

این مرکز با اشاره به احتمال افزایش تورم در کشورهای خاورمیانه در سال آینده تاکید کرد: دنیا با مشکلات زیادی روبه رو است که برخی از آنها تعدیل شده است و برخی همچنان وجود دارد.

انتظار می رود بحران اقتصادی کشورهای خاورمیانه همراه با افزایش تورم باشد زیرا برخی از دولت ها به جای استفاده از درآمدهای کلان نفتی در سال گذشته این پول ها را صرف هزینه های مصرفی کردند. البته سهم